

РИНКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

УДК 339.56:645.482

**Світлана ГАЛЬКО,
Галина МИХАЙЛОВА,
Валентина ОСІЄВСЬКА**

СВІТОВИЙ РИНОК КОВДР І ПЛЕДІВ

Проведено аналіз експортно-імпортних операцій з ковдрами й пледами на світовому ринку. Встановлено можливі напрями розвитку експортного потенціалу України та окреслено ймовірний асортимент ковдр і пледів для експорту.

Ключові слова: ковдри, пледи, світовий ринок, легка промисловість, експортно-імпортні операції.

Галько С., Михайлова Г., Осиевская В. Мировой рынок одеял и пледов. Проведен анализ экспортно-импортных операций с одеялами и пледами на мировом рынке. Установлены возможные направления для развития экспортного потенциала Украины и намечен вероятный ассортимент одеял и пледов для экспорта.

Ключевые слова: одеяла, пледы, мировой рынок, легкая промышленность, экспортно-импортные операции.

Постановка проблеми. Аналіз тенденцій і процесів, що відбуваються в міжнародній торгівлі, дає змогу бути активним учасником у сфері міжнародних торговельно-економічних відносин, а акцент на дослідженні міжнародної торгівлі окремих товарів чи їх груп уможливорює адекватно реагувати на зміни світового ринку та задовольняти відповідний попит на ньому.

Легка промисловість України має потужний виробничий потенціал щодо текстильних виробів, зокрема ковдр і пледів. Аналіз стану світового ринку цих товарів, нарощення виробництва яких може бути одним із можливих напрямів розвитку конкретної галузі легкої промисловості України, уможливить виявити динаміку міжнародного ринку та об'єктивно оцінити сучасні потреби в них.

Увага науковців зазвичай приділяється цілій галузі або окремим виробництвам, як-от текстильному, виробництву одягу, шкіри та виробів зі шкіри чи інших матеріалів. Видавцями глобальних маркетингових досліджень і бізнес-аналітики періодично публікуються огляди світового ринку текстильних виробів, зокрема ковдр і пледів, у вигляді звітів і надаються на платній основі зацікавленим особам. Серед українських фахівців, що здійснювали огляд ринку ковдр і пледів варто зазначити Г. Пугачевського та Г. Михайлову [1], які досліджували експортно-імпортний потенціал України щодо постільних речей та розглядали імпорт і експорт ковдр і пледів в Україні. І. М. Грищенко, В. А. Ізовіт, Т. Л. Ізовіт, І. П. Науменко та А. В. Курганський у своїй експертно-аналітичній доповіді, присвяченій легкій промисловості України, оглянули дані щодо експорту та імпорту ковдр і пледів і подали їх як невелику частину загального дослідження ринку легкої промисловості [2].

Дослідженню світового ринку ковдр і пледів із зазначенням даних по Україні та можливих напрямів розвитку експортного потенціалу України не приділялася належна увага.

Мета статті – аналіз експортно-імпортних операцій з ковдрами і пледами на світовому ринку для встановлення можливих напрямів розвитку їх експортного потенціалу України та окреслення ймовірного асортименту для експорту.

Матеріали та методи. Використано методи логічного аналізу й узагальнення наукової літератури, статистичних даних щодо експорту та імпорту товарів; застосовано засоби ринкового аналізу Міжнародного торговельного центру (*International Trade Center, ITC*) [3].

Для аналізу торговельних потоків ковдр і пледів у світі застосована найбільш вживана класифікація товарів для ведення статистики міжнародної торгівлі – Гармонізована система опису та кодування товарів (*далі* – ГС) [4].

Результати досліджень. Ковдра (англ. *blanket*) – це постільна річ для покривання тіла, а плед (англ. *plaid, rug*) – щільне покривало, що використовується як дорожня ковдра [5; 6]. Також ковдрою вважають тепле покривало, здебільшого на ваті, яким люди накриваються в постелі, а пледом – покривало, переважно з торочками, яке використовують як хустку, або ковдру [7]. Українська *ковдра* є запозиченням з польської мови – від *koldra*, звідси також білоруське *коўдра* і російське *колтырь* (сорт сукна) [5]. Слово *одіяло* запозичене з російської мови – від *одеяло*, утвореного від дієслова *одеять* (одягати) [6].

Згідно з ГС ковдри та пледи дорожні класифікуються в розділі XI "Текстильні матеріали та текстильні вироби", групі 63 "Інші готові текстильні вироби; набори; одяг та текстильні вироби, що використовувались; ганчір'я", підгрупі I "Інші готові текстильні вироби", товарній позиції 6301 "Ковдри та пледи дорожні". До товарної позиції 6301 відносять ковдри й пледи, які виготовляються з вовняних, бавовняних, синтетичних або штучних волокон, часто з начесаною

ворсистую поверхню, переважно з товстого матеріалу грубої фактури для захисту від холоду. При цьому, краї ковдр зазвичай обшиті чи окантовані, а дорожні пледи переважно мають бахрому (утворену виступаючими основними чи утоковими нитками) [8].

У товарній позиції 6301 ковдри і пледи розподіляються на 5 груп, по яких і проведено аналіз, а саме: ковдри електричні (6301 10); ковдри та пледи дорожні з вовни або тонкого волосу тварин (6301 20); ковдри та пледи дорожні з бавовни (6301 30); ковдри та пледи дорожні із синтетичних волокон (6301 40); інші ковдри та пледи дорожні (6301 90), тобто з волокон, до яких можуть відноситися волокна тваринного походження (наприклад, шовк), волокна рослинного походження (приміром, льон, конопля, евкаліптове волокно) та штучні волокна (наприклад, бамбук, віскоза). Зауважимо, що у випадку, коли ковдри й пледи містять у своєму складі різні волокна, то вони розглядаються як вироби, що повністю складаються з того волокна, яке домінує за масою.

Аналізуючи обсяги імпорту ковдр і пледів у світі за останні 15 років, варто зауважити, що вони зросли порівняно з 2002 р. у три рази – з 1.3 до 3.9 млрд дол. США в 2016 р. (рис. 1). Щорічне зростання обсягів імпорту ковдр і пледів від 4 до 24 % спостерігалось з 2002 по 2008 р. Однак глобальна світова криза вплинула на зменшення імпортування в 2009 р. до 2.7 млрд дол. США, але тільки на 3 % порівняно з попереднім роком. У наступні роки обсяги імпорту ковдр і пледів відновилися та продовжили своє щорічне зростання, і в 2014 р. вартість їх імпорту становила вже 4.1 млрд дол. США, однак результати 2016 р. виявилися на 3 % нижчими за попередній рік.

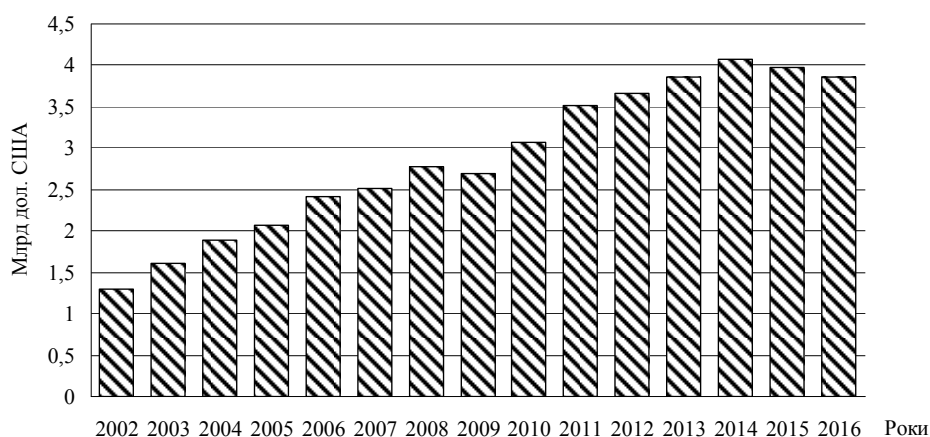

Рис. 1. Обсяги імпорту ковдр і пледів у світі за 2002–2016 рр. [3]

До десятки країн світу, які пропонують свої ковдри й пледи на світовому ринку, належать Китай, Індія, Німеччина, Пакистан, Туреччина, Іспанія, Корея, Бельгія, Парагвай та США (табл. 1). Найбільшим експортером є Китай, який у 2016 р. зайняв 74 % світового ринку, інші країни з наведеної десятки охоплюють лише близько 12 %.

Таблиця 1

Обсяги світового експорту ковдр і пледів у 2002–2016 рр., тис. дол. США [3]

Країни-експортери	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Усі країни світу	1301463	1655516	1934239	2320297	2501741	2779785	3291337	2998412	3493803	4059827	4442750	4868522	5375570	4740852	4363225
Китай	412880	710331	959870	1259677	1486859	1669164	2074334	2035421	2375021	2867554	3195312	3615613	4085767	3645262	3358873
Індія	34666	54227	63314	88093	72494	58250	59048	66499	74686	120285	122695	160240	173607	166809	157389
Німеччина	41403	46788	49630	54332	61644	61253	71664	78323	73447	85923	87004	87893	76377	72622	66076
Пакистан		27272	22713	22429	22355	26505	25594	24082	26842	27501	30128	50347	52822	55310	32388
Туреччина	34531	46837	48897	58484	62511	48465	70711	56694	41386	53804	75019	75813	75088	53407	50895
Іспанія	48328	54603	54382	51671	54964	67361	67197	49656	45365	51406	49693	48619	53354	48439	46737
Корея	221576	234848	209511	224777	203053	213542	220904	172841	170861	119021	127750	91177	76135	45372	28751
Бельгія	16085	24144	24701	25153	25312	27815	27716	23997	28874	30438	37959	38458	37434	37004	39656
Парагвай	10	5	34	48	12	5	23	393	3186	6689	6365	11880	29736	36305	29224
США	33237	30498	34921	35771	35479	32559	38239	35447	33665	37043	39736	39255	35366	35381	33346
Італія	41074	50043	52260	41710	40630	40370	40306	28120	33861	34318	37327	37376	37500	33155	34745
Франція	12637	14244	17677	17300	14484	15286	14227	13055	17183	21652	19486	21606	23270	29900	24446
Нідерланди	4655	8180	11397	9719	12351	12235	16351	19032	20464	27881	24673	25948	30396	27692	36782
Мексика	57130	37867	29130	24464	17288	17012	12343	16826	29136	27273	25767	29851	35044	27098	25743
Велика Британія	21305	26359	27896	26018	28167	25901	31276	28644	23741	24921	22828	25113	25570	26876	25142
Україна	36	92	1157	859	1248	2565	2437	2774	5005	7262	8492	8426	6163	6199	4565

Україна в 2016 р. серед країн-експортерів ковдр і пледів зайняла 36-е місце – на дві позиції нижче, ніж у 2015 р., – та експортувала їх на суму 4.6 млрд дол. США, що становить 0.1 % загального експорту ковдр і пледів у світі [3].

Із 2002 по 2016 р. беззаперечним лідером поставок ковдр і пледів на світовий ринок є Китай, який наростив обсяги за цей період з 413 млн до 3.4 млрд дол. США, тобто пропозиція зросла у 8 разів.

Стабільні щорічні поставки ковдр і пледів на світовий ринок приблизно в однакових вартісних обсягах за зазначений період здійснювали такі країни, як Іспанія, США та Велика Британія. Значно здала свої позиції на цьому ринку Корея, яка ще в 2002 р. посідала друге місце (17 % ринку на 221.6 млн дол. США) після Китаю (32 % цього ринку). Однак у 2016 р. Корея експортувала ковдр і пледів тільки на 28.8 млн дол. США (0.7 % світового ринку), в той час як Китай зайняв 77 % ринку.

За 15 років (2002–2016 рр.) наростили обсяги своїх поставок на світовий ринок ковдр і пледів такі країни, як Нідерланди – майже у 8 разів, Індія – в 4.5 рази, Бельгія – майже в 3 рази, Німеччина, Пакистан, Франція і Туреччина – вдвічі. Серед усіх країн світу варто виділити Парагвай, який у 2016 р. увійшов до десятки країн-експортерів ковдр і пледів світу, адже ще в 2002 р. на світовий ринок ця країна постачала ковдр на суму лише 10 тис. дол. США і вже з 2009 р. почала значно нарощувати свої обсяги та зайняла у 2016 р. 0.7 % світового ринку (вартістю 29.2 млн дол. США).

Динаміка експортних поставок ковдр і пледів на світовий ринок Україною є позитивною, зокрема в 2002 р. її поставки становили на суму 36 тис. дол. США, в 2003 р. – 92 тис. дол. США, тобто у 18 разів більше, ніж постачав Парагвай на той час. А вже в 2016 р. цей показник України досяг рівня 4.6 млн дол. США, хоча тоді ж Парагвай мав результати в 6 разів вищі за Україну.

До десятки країн світу, які ввозять до себе більше половини світового імпорту ковдр і пледів за останні п'ять років стабільно входять США, ОАЕ, Японія, Німеччина, Велика Британія, Саудівська Аравія, Іспанія, Франція, Канада та Австралія. При цьому, частка США в 2016 р. була найбільшою і становила майже третину імпорту ковдр і пледів усіх країн світу, а саме – 28.2 %. У 2016 р. ковдр і пледів вартістю понад 100 млн дол. США ввозили такі країни, як ОАЕ – 5.6 % загального імпорту ковдр, Японія – 5.1, Німеччина – 4.3, Велика Британія – 3.2 та Саудівська Аравія – 3.1 % (рис. 2).

У 2002 р. 59 % світового ринку займали імпортовані ковдри й пледи з синтетичних волокон, 20 – з бавовни, 8 – з вовни, 3 – електричні ковдри, 10 % – ковдри й пледи з інших волокон. У подальші роки частка ковдр і пледів із синтетичних волокон була найбільшою і зростала, а частки товарів з іншої сировини перероз-

поділялися. Варто зазначити, що в 2005 р. відбулося значне зменшення кількості ковдр із бавовни (до 15 %), а в 2010 р. наростили свою частку саме електричні ковдри (до 6 %) (рис. 3).

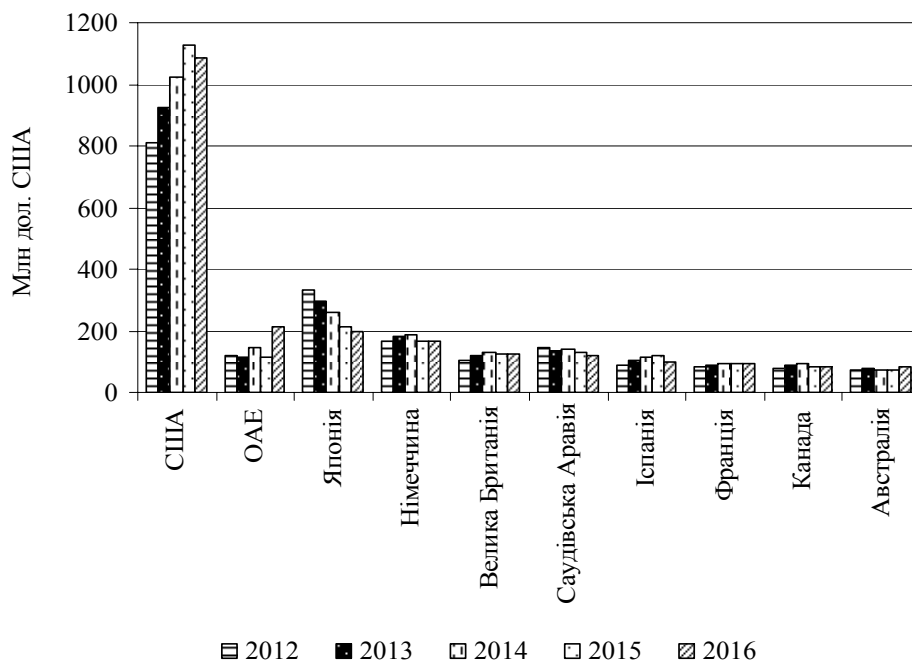

Рис. 2. Топ-10 країн за обсягами імпорту ковдр і пледів у 2012–2016 рр. [3]

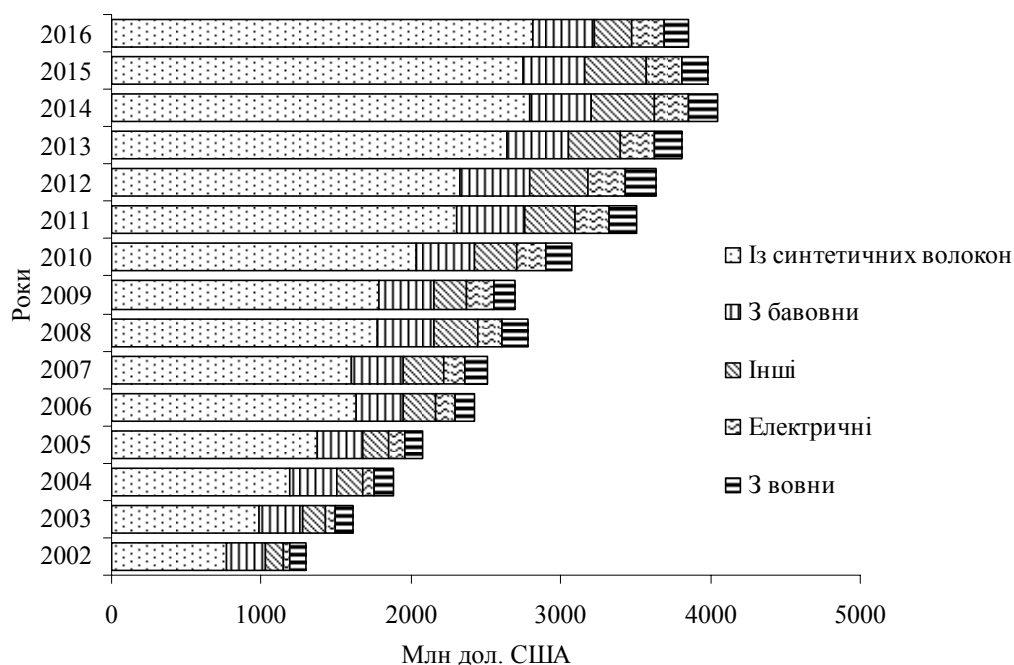

Рис. 3. Обсяги світового імпорту ковдр і пледів за сировинним складом [3]

Таким чином, у 2016 р. порівняно з 2002 р. на світовому ринку відбулося значне зниження частки імпортованих ковдр і пледів із натуральних волокон (бавовни й вовни), із штучних та інших волокон рослинного походження, однак зросла удвічі частка імпортованих електричних ковдр з 3 до 6 % та відбулося зростання на 24 % частки імпортованих ковдр і пледів із синтетичних волокон.

США, які є найбільшим споживачем на світовому ринку ковдр і пледів, майже 80 % цієї продукції ввозять із Китаю такого асортименту: 72 % – із синтетичних волокон, 15.8 – з бавовни, 8.5 – електричні, 2.5 – з вовни, 1.3 % – з інших волокон.

Серед сучасних партнерів України, на ринки яких здійснюються поставки ковдр і пледів є РФ, Литва, Польща, Білорусь, Німеччина, Данія, Екваторіальна Гвінея, Казахстан, Латвія, Румунія, Нідерланди, Китай, Молдова, США, Словаччина, Грузія, Угорщина, Катар і Туркменістан. Найбільшу частку своєї продукції в 2015 р. (83.8 % ковдр і пледів на суму 5.2 млн дол. США) Україна вивезла до РФ, поставки значно меншої вартості здійснено до Литви – на суму 357 тис. дол. США, Польщі – 171, Білорусі – 99, Німеччини – 82 тис. дол. США та інших країн. Серед нових країн-партнерів, куди Україна почала експортувати ковдри й пледи в 2015 р. з'явилися Польща, Латвія, Румунія, Китай, США, Словаччина, разом з тим Україна майже втратила ринок Грузії [3].

Щодо асортименту ковдр і пледів, який запропонувала Україна в 2016 р. на світовому ринку, то 56 % припадало на товари з вовни, 19 – із синтетичних волокон, 17 – з бавовни, 8 % – з інших волокон. Треба зазначити, що Україна зовсім перестала експортувати електричні ковдри (табл. 2).

Таблиця 2

**Обсяги експорту ковдр і пледів
з України на світовий ринок, тис. дол. США [3]**

Код товару	Ковдри й пледи	2012	2013	2014	2015	2016
630120	із вовни або тонкого волосу тварин	3825	4019	3503	3689	2558
630140	із синтетичних волокон	1743	1830	1039	1199	862
630130	із вовни	1472	1549	1042	984	785
630190	із іншої сировини	1448	1029	578	328	359
630110	електричні	4	0	2	0	0

Зважаючи на загальносвітові тенденції до зростання потреби в ковдрах і пледах із синтетичних волокон, проведено аналіз щодо країн, які ввозять їх в найбільших кількостях. У 2016 р. в першій трійці беззаперечним крупним споживачем таких товарів є США, які ввезли їх до себе на суму 787.1 млн дол. США, далі йдуть ОАЕ – 204.8 і Японія – 129.3 млн дол. США (рис. 4).

Отже, Україні, яка могла би здійснювати поставки ковдр і пледів із синтетичних волокон на світовий ринок, варто звернути увагу на зазначені країни як на потенційних партнерів, у яких є значна потреба в цьому товарі та яким варто запропонувати свою продукцію одним із перших. Разом з тим, Україні також потрібно орієнтуватися на країни, які щорічно ввозять ковдри й пледи на суму понад 10 млн дол. США, зокрема: Єгипет, Польщу, Австрію, Кувейт, Швецію, Швейцарію, Таджикистан, Чехію.

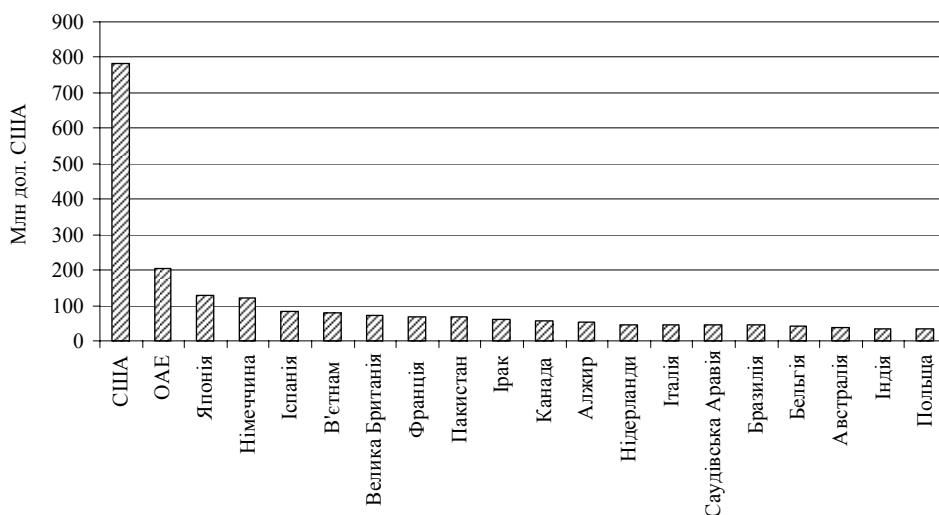

Рис. 4. Обсяги імпорту ковдр і пледів із синтетичних волокон окремими країнами світу в 2016 р. [3]

Аналіз тарифів у цих країнах показав, що найбільш відкритим ринком для ковдр і пледів з України є ринок ЄС, де ставка на всі види ковдр є нульовою (табл. 3).

Таблиця 3

Ставки ввізного мита на ковдри й пледи з України в окремих країнах світу, % [9]

Країна	Ковдри й пледи				
	630110 електричні	630120 з вовни	630130 з бавовни	630140 із синтетичних волокон	630190 з іншої сировини
США	11.4	0	8.4	8.5	7.2
ОАЕ	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0
Японія	0	4.24	7.2	4.24	4.24
Німеччина, Велика Британія, Іспанія, Франція	0	0	0	0	0
Саудівська Аравія	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0

Водночас, деякі країни захищають свій ринок, і ставка ввізного мита на українські ковдри із синтетичних волокон становить: в США – 8.5 %, в ОАЕ та Саудівській Аравії – 5.0, в Японії – 4.24 %. Можливим варіантом експорту для України є також ковдри електричні, потенційним споживачем яких можуть виступити США, які потребують майже половину світового ринку електричних ковдр щорічно. Однак, ставка ввізного мита на українські електричні ковдри в США становить 11.4 % – найбільший рівень тарифного захисту серед ковдр і пледів в США.

Висновки. На світовому ринку представлено ковдри й пледи з вовни, бавовни, синтетичних та інших волокон, а також електричні. Тенденції світового ринку ковдр і пледів за останні п'ятнадцять років свідчать про значне зростання попиту на них, особливо на вироби із синтетичних волокон, які займають 73 % світового ринку.

Україна в 2016 р. експортувала ковдр і пледів на суму 4.6 млн дол. США, однак зовсім не вичерпала свій потенціал. Країна експортує переважно ковдри й пледи з вовни, а доцільно переорієнтуватися на виготовлення і вивезення виробів із синтетичних волокон і пропонувати їх найбільшим споживачам: США, ОАЕ, Японії, Німеччині, Іспанії та ін.

Аналіз тарифів показав, що найбільш сприятливі умови для експорту українських ковдр і пледів пропонують країни ЄС, де ставка ввізного мита нульова. Варіантом українського експорту можуть бути ковдри електричні, потенційним споживачем яких виступають США, однак висока ставка їх ввізного мита (11.4 %) має бути темою перемовин між Україною і США.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Михайлова Г., Пугачевський Г. Експортно-імпортний потенціал України щодо постільних речей. Легка пром-сть. 2013. № 2. С. 59—60.
2. Грищенко І. М., Ізовіт В. А., Ізовіт Т. Л., Науменко І. П., Курганський А. В. Легка промисловість України: реалії та перспективи розвитку. Експертно-аналітична доповідь. Київ. КНУТД, 2015. 82 с. URL : <http://ukrlegprom.org.ua/novyuy-razdel/novyuy-razdel/%D0%9B%D0%9F%20%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%97%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0%2020.07.2015.pdf> (дата звернення: 23.05.17).
3. *International Trade Centre. Market Analysis Tools.* URL : <http://legacy.intracen.org/marketanalysis/Default.aspx> (Last accessed: 23.05.17).
4. Галько С., Осієвська В. Класифікація товарів як інструмент транспарентності міжнародної торгівлі. Міжнар. наук.-практ. журн. "Товари і ринки". 2016. № 1 (21). С. 32—48.
5. *Етимологічний словник української мови* : в 7-ми т. 1985. Т. 2. С. 82. URL : http://ukraineclub.net/sites/default/files/field/pdf/etymolog_slovnyk_tom2.pdf (дата звернення: 23.05.17).

6. *Етимологічний* словник української мови : в 7-ми т. 2003. Т. 4. С. 160, 436. URL : http://ukraineclub.net/sites/default/files/field/pdf/etymolog_slovnyk_tom4.pdf (дата звернення: 23.05.17).
7. *Великий* тлумачний словник сучасної української мови. Київ. Ірпінь : ВТФ "Перун", 2015. 1440 с.
8. Про затвердження Пояснень до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності : наказ ДФС України від 09.06.15 № 401. URL : <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/mitne-zakonodavstvo/nakazi/63754.html> (дата звернення: 23.05.17).
9. *International Trade Centre. Market Access Map.* URL : <http://www.macmap.org> (Last accessed: 23.05.17).

Стаття надійшла до редакції 29.05.2017.

Galko S., Mykhailova G., Osievska V. World market of blankets and rugs.

Background. Analysis of trends and processes in international trade allows to be an active participant in international trade relations. Light industry of Ukraine has strong production capacity and examination of the situation on the world market of blankets and rugs will let adequately respond to changes in the world market and to meet the demand.

The aim of the article is the analysis of export-import operations with blankets and rugs on the world market to identify possible directions for development of Ukraine's export potential and outlining possible product range for export.

Material and methods. Methods of logical analysis, synthesis of scientific literature, statistics of exports and imports have been used; Market Analysis Tools of the International Trade Centre have been applied.

The most used classification of goods for conducting international trade statistics The Harmonized Commodity Description and Coding System (HS) was used to analyze trade flows of blankets and rugs in the world.

Results. World import volumes of blankets and rugs have increased three times for the past 15 years, in particular, if in 2002 import volumes amounted to 1.3 billion USD, in 2016 this index was at 3.9 billion USD. Annual growth of import volumes of blankets and rugs from 4% to 24% was observed from 2002 to 2008, the global crisis affected imports that decreased in in 2009. In the following years, imports of blankets and rugs recovered and continued its annual growth.

Over the past five years the largest importers of blankets and rugs are steadily the USA, the UAE, Japan, Germany, Britain, Saudi Arabia, Spain, France, Canada and Australia. The USA share was the biggest in 2016.

The top ten countries exporting blankets and rugs to the world market are China, India, Turkey, Pakistan, Turkey, Spain, Korea, Belgium, Paraguay and the United States. The biggest exporter is China, which obtained 74% of the world market in 2016, other countries from the mentioned top-ten cover only about 12% of the world market. In 2016, Ukraine ranked 36th among countries exporting blankets and rugs. Trends of the recent years show that Ukraine exports mostly woollen blankets and rugs.

Blankets and rugs made of wool, cotton, synthetic and other fibers, and electric blankets are presented on the world market. Currently 73% of the world market is occupied by rugs and blankets made of synthetic fibres. In 2016, The United States is the largest consumer of blankets and rugs made of synthetic fibres among the top three importers of such goods.

The most open market for blankets and rugs from Ukraine is the EU market, where the rate of import duty for all kinds of them, are zero.

Conclusion. There are blankets and rugs made of wool, cotton, synthetic and other fibres and electrical blankets on the world market. Trends of the world market for blankets and rugs for the last fifteen years show a significant increase in demand for them, especially for products made of synthetic fibers, which occupy 73% of the world market.

In 2016 Ukraine exported blankets and rugs in the amount of 4.6 million USD, but not exhausted its potential. The country exports mainly woollen blankets and rugs, on the other hand, it is advisable to shift to the production and export of products from synthetic fibers and offer them for main customers: USA, UAE, Japan, Germany, Spain and others.

Tariff analysis showed that the EU offers the most favourable conditions for Ukrainian exports of blankets and rugs, where the import duty is zero. Electric blankets can be possible option for Ukrainian exports, and the United States can be potential consumer of them, at this case the rate of import duties (11.4%) should be the subject of negotiations between Ukraine and the United States.

Keywords: blankets, rugs, global market of blankets and traveling rugs, light industry, export-import operations.

REFERENCES

1. *Myhajlova G., Pugachevs'kyj G.* Eksportno-importnyj potencial Ukrai'ny shhodo postil'nyh rechej. *Legka prom-st'*. 2013. № 2. S. 59—60.
2. *Gryshhenko I. M., Izovit V. A., Izovit T. L., Naumenko I. P., Kurgans'kyj A. V.* Legka promyslovist' Ukrai'ny: realii' ta perspektyvy rozvytku. *Ekspertno-analitychna dopovid'*. Kyi'v. KNUVD, 2015. 82 s. URL : <http://ukrlegprom.org.ua/novyj-razdel/novyj-razdel/%D0%9B%D0%9F%20%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%97%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0%2020.07.2015.pdf> (data zvernennja: 23.05.17).
3. *International Trade Centre.* Market Analysis Tools. URL : <http://legacy.intracen.org/marketanalysis/Default.aspx> (Last accessed: 23.05.17).
4. *Gal'ko S., Osijevs'ka V.* Klasyfikacija tovariv jak instrument trans-parentnosti mizhnarodnoi' torgivli. *Mizhnar. nauk.-prakt. zhurn. "Tovary i rynky"*. 2016. № 1 (21). S. 32—48.
5. *Etymologichnyj slovnyk ukrai'ns'koi' movy : v 7-my t.* 1985. T. 2. C. 82. URL : http://ukraineclub.net/sites/default/files/field/pdf/etymolog_slovnyk_tom2.pdf (data zvernennja: 23.05.17).
6. *Etymologichnyj slovnyk ukrai'ns'koi' movy : v 7-my t.* 2003. T. 4. C. 160, 436. URL : http://ukraineclub.net/sites/default/files/field/pdf/etymolog_slovnyk_tom4.pdf (data zvernennja: 23.05.17).
7. *Velykyj tлумachnyj slovnyk suchasnoi' ukrai'ns'koi' movy.* Kyi'v. Irpin' : VTF "Perun", 2015. 1440 s.
8. Pro zatverdzhennja Pojasnen' do Ukrai'ns'koi' klasyfikacii' tovariv zov-nishn'o-ekonomichnoi' dijial'nosti : nakaz DFS Ukrai'ny vid 09.06.15 № 401. URL : <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/mitne-zakonodavstvo/nakazi/63754.html> (data zvernennja: 23.05.17).
9. *International Trade Centre.* Market Access Map. URL : <http://www.macmap.org/> (Last accessed: 23.05.17).